

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vajda Béla

Arad, 1933. VI. 11.
XI. évf. 17. sz. — 20 lei

TARTALOM:

Elhallgatott igazságok. — Hitlerlandban eltaposta a márkát a horogkereszt. — Magánszórakozásba fordult a bukaresti agrárkonferencia. — Feketemacska a külvárosban. — Esslingen és Kisázsia között, beszél Aradon az Ember, aki striss levegőt akar szívni. — Figurák, akiknek arcára sült a munkanélküliség bélyege. — Lírai hangok a tízéves békéről. — Ágyugyarak a szavak mögött. — Anya a démon mögött. — Éhes voltam és nem engedtek aludni [ezzel védekezett egy kiskorú a bíróság előtt.] — Romantika a szomszédban. Pünkösdi kiránduláson az ajaradi Három Kégliben. Randevú az eperfa alatt. — Veszedelmesen elszaporodtak a kerékpártolvajok. — Hat ember, aki életben maradt a Calea Victoriein. — Egy vak újságárus esete a segédrikkancsával. — Hans Heinz Ewers és a zsidók. Stb.. stb.

Segesvári szövetgyár
vezérképviselője:

Vajda Béla

↓

ARAD,
Bul. Regina Maria
Str. Alexandri
No. 1.

Pintér & Co.

tükörgyár és üvegsziszolda. **ARAD, Strada IOAN CALVIN 39.**

Belga kristály-tükör. — Mindennemű csiszolt üvegek, hajlitott üvegek. — Modern üvegsillárok. — Állandó raktár mindennemű bel- és külföldi üvegekből. — Mélyen leszállított árak!

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fillér
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánosoknak 600 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegdalton 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, — négyzetm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközti részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: v. Szent László-ucca 2. — Telefon 520.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig. ARAD.

Kiadóhiv. és nyomda: v. József-főg-u. Csanádi-pal.

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatall megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, Tg-Mures

Elhallgatott igazságok

(Beküldött kézirat.)

(Arad.) Csillagok legfényesebben tudvalevőleg közvetlenül a hajnal derengése előtt világítanak. Gondolatirányok is lehatárolása előtt érik el erejük teljességét. Kétségtelenül ez a sorsa annak a sziámi ikernek is, amely ma szétbontathatatlanul egybekapcsolt tehetetlenségben vergődik, miután husz év előtt falánkságával a kulturvilágot oly katasztrófába döntötte, aminőhöz hasonlóban a római birodalom bukása óta nem volt része. Talán mondanom sem kell, hogy a tragikus iker: a nacionalizmus, és az ipari kapitalizmus, tehát voltaképpen csak modern változata a római imperializmusnak és agrárkapitalizmusnak.

Könyvek százainak, amelyek a világháború felelősségéről íródtak, nem sikerült ugyan megállapítani, hogy

a központi vagy a szövetséges hatalmak voltak-e vétkesebbek,

de azt elég világosan bizonyítják, hogy az államférfiaknak keresztelt emberparányok, a Berchtoldok, Szasonovok, II. Vilmosok, Sir Edwar Grey-k csak negyedrészt

öntudatlan bábjai voltak az ipari és finánciókének, amely kitarított inasával: nacionalizmussal el tudta hitetni, hogy az ő érdekében áll, ha huszmillió embert elpusztítanak a föld színéről.

Amikor végül kiderült, hogy a háború valóban rossz üzlet és a nacionalizmus is rájött, hogy az ordító hazafiasság nem tudja tulharsogni az üres gyomor korgását, a reményeiben csalódott ikerpár mindegyike igyekszik a saját pusztá életét megmenteni.

Ezek a menekülési próbálkozások azonban korántsem mutatnak egységes képet. Míg Nagy-Britannia vagy az Egyesült Államok inkább a nacionalizmust hajlandók a kapitalizmus oltárán fölládozni, addig

az erősen nacionalista bolsevizmus a kapitalizmust igyekszik kidobni az állam hajójából,

viszont a német náci forradalom kulisszái mögött élet-halál harc folyik, hogy melyik dobja ki a másikat.

Nyíltan és becsületesen azonban senki, sehol, legkevésbé a nemzetközi értekezleteken vagy az elaggott diplomaták genfi menházában, meri bevallani, hogy melyek a minden nyomorúságnak végső forrásai.

Pedzik, utálnak reájuk, de mindig csak félig.

Angliában a tanúk a bíróság előtt arra tesznek esküt, hogy az egész igazságot — *the whole truth and the sole truth* — fogják vallani. Ezzel ellentétben a nagy világtörténelmi pör vádlottjai és tanúi: államférfiak és újságírók mindig *csak a fél igazságot merik mondani* attól féltükben, hogy az igazságnak elhallgatott másik fele fog esetleg győzni. Nem hazudnak, mert ezt tiltja a lelkiismeretük és a jó erkölcs, csak éppen elhallgatják az igazság egy részét. Nem gyávák, csak éppen nem elég bátrak, nem vezetnek félre senkit, csak éppen nem vezetnek oda, ahova a logika útján el kellene jutnia. Részint abban bizonyos, hogy a jámbor polgár vagy nyájas olvasó maga is eljut a következtetés másik feléhez, részint remélik, hogy beéri a fél igazsággal, mint egész igazsággal.

Csak úgy kapásra ragadok ki néhány példát. Azon a banketten, amelyet az amerikai nagykövet tiszteletére rendeztek, a walesi herceg megállapította, hogy „milyen gonosz szenvedély a gazdasági nacionalizmus”. Csak éppen azt felejtette el hozzátenni, hogy a „*gazdasági*” nacionalizmus magának a nacionalizmusnak szükségszerű következménye, tehát hiábavitéljük el a gazdasági autarchiát, ha nem küzdünk annak forrása: a nemzeti érzés nagyzási hóbortja ellen, amely

kölcsönös fejbeveréssel és mérges gázokkal óhajtja megoldani a kérdést, hogy melyik állam népe tehetősebb vagy erkölcsösebb s melyiknek van több területhez jussa.

Más. Egy volt francia miniszter kijelentette, hogy „bár nincs joga, hogy politikáról beszéljen, mégis a magyar nép megérdemli a többi nemzetek őszinte megértését”. Hogyne érdemelne, mégpedig nemcsak más nemzetekét, hanem azokét is, akik ma sorsát irigységreméltó önbizalommal intézik. Ha pedig megérdemli, akkor talán azt is megérdemelné, hogy a sajtóban, gyűléseken, egyesületekben, titkos szavazásban véleményt mondhasson saját ügyeiről. Idegen miniszterek a nemzetközi udvariasság szabályai szerint nem avatkozhatnak az ország belügyeibe, de a nép közvéleményének igazi szócsövét nem kötik ezek az udvariassági szabályok. Nyilván valami egyéb gátolja meg abban, hogy az igazságnak másik felét is hirdesse. Én is tudom, te is tudod, nyájas olvasó, ő meg éppenséggel tudja: „*Oszkár tudja, de nem mondja.*”

Más. Ugyanott olvasok egy interjút arról a szerény német grófról, aki önmagát profétának, filozófiáját a „bölcesség iskolájának” nevezi. És a proféta megszólal: „Hitler és Mussolini

tribunok. Forradalmak után ideálokra éheznek a nép, amit a tribunok nem tudnak adni." Majd folytatja:

„Hitler csodálatosan kedvező pillanatban jött. Soha német psziché nem vágyakozott ennyire megváltó után. Hitler szociális rendszere az eddigi rendszerek szintézise.”

Ebből, ugyebár, világosan következik, hogy a néptribun, noha ideálokat nem tud adni, mégis megváltó, ha nincsenek eszményei, mégis van szociális rendszere. Ez pedig az eddigi rendszerek „szintézise.”

Vagyis, ha a Vilmos császár militarista-feudális rendszerét összetesszük az Ebert és Stresemann szociális köztársaságával, megkapjuk a zsidóüldözést, a könnyűégetést, a szocializmus megfojtását, szóval mindazt, ami Hitlerék „szociális rendszerének” lényege.

Mindez nyilvánvalóan szemenszedett számárság. Ezt azonban épp oly kevésbé mondja Hitlerről a próféta gróf, mint a grófról az ujságíró. Mindkettő tudja, de egyik sem mondja, az egyik azért nem, mert nem lehessék tudni, vajjon az eszménytelen néptribun „szociális rendszere” esetleg nem konszolidálódik-e, a másik azért nem, mert végre is gróf, akármily zagyaságot fecseg, mégis csak gróf marad, akit tisztelni illik.

Mindezek csak egy muló nap tiszavirág híreinek fél igazságai. Lehet rajtuk bosszankodni, de lehet mulatni is.

Azok a fél igazságok ellenben, amelyek az igazi ellentétek világgüzdelmét: a zarnokságét az egyéni szabadsággal, a kapitalizmusát a szocializmussal a gyávaság homályába burkolják, kevésbé szórakoztatók, de annál veszélyesebbek. Fél igazságok az okai a leszerelési konferencia kudarcának, félig kimondott igazságok posványába fog fulladni világgazdasági értekezlet, mert a vám- és valutakérdés szimptomáit próbálja orvosolni, anélkül, hogy a szimptomák gyökerét fölfednék, fél igazságokból születnek a Kellog vagy négyhatalmi paktumok, amelyek a béke álomporát hintik a háborúra készülő emberiség szemébe. És a fél igazságok kényelmes köpenyébe burkolódzó gyávaság az oka, hogy a gazdasági rend alapkérdésében sem a kapitalizmus, sem a szocializmus nem meri dülőre vinni a maga igazát.

Nem a mi hivatásunk, hogy kitanítsuk a kapitalizmust, minő eszközökkel — termelés fokozottabb kollektivizálásával és a termelt javak igazságosabb elosztásával — hosszabbíthatná meg problematikus élettartamát, ellenben tudatára kell ébrednünk, hogy fél igazságokkal, amelyek gyengítik a kapitalizmust,

Hotel Dácia

legelőkelőbb kávéházával és
éttermével Arad legjobb
közönségének találkozóhelye

Glausius-jazz!

Glausius-jazz!

anélkül, hogy megmernék dönteni, nem valósítható meg a szocializmus sem. Csupán önámító struccpolitika vonhatja kétségbe, hogy a szocialista pártok, ha nem a szocializmus, vereséget szenvedtek Angliában és Németországban. De ez is csak az igazság fele,

mert a vereséget csak a politikai felépitmény, nem pedig a szocializmus, mint gazdasági rendszer, sőt nem is a marxizmus szenvedte,

mint ahogy azt a német fél emberek hirdetik, akik a maguk hártalan korlátoltságában meg vannak győződve, hogyha a palackot összezuzzák, akkor szőlőtöke nem terem több bort és ha a könyveket fölégetik, akkor füstbe szállnak a papírra vetett gondolatok is.

De amit Goethe a maximáiban mondott, hogy „a botor és okos emberek egyaránt veszélytelenek, azonban a fél bolondok és fél bölcsek a legveszélyesebbek” — ez a fél igazságokra is vonatkozik.

y—m

Hitlerlandban

eltaposta a márkát a horogkereszt

(Arad.) A márka már kezdi unni a hitleráji dicsőséget. Nem akar összehangolódni a „Harmadik Birodalom“-mal. Nem akar barna inget ölteni. A német márka ellenzékbe vonult. Hitlerék nem egykönnyen birkóznak majd meg vele. A német márkát nem lehet internalni, gumibottal regulázni, bebörtönözni és rákényszeríteni arra, hogy úgy szolgálja a „Harmadik Birodalmat”, ahogy Hitlerék parancsolják. A német márkának külön törvényei vannak. És ezekkel a törvényekkel nem dacolhat a „Führer”. Ha egyszer a német márka meg-

unja, sokkal jobban és sokkal gyorsabban szaporodik meg, mint a hitleri szavazók.

Nem véletlen, hogy amikor a német birodalom talpa alól Hitlerék kicsákányozták a *weimari alkotmányt*, ugyanakkor elveszett a német márka *aranyalapja*. Semmivé zsugorodott! Schacht, a Birodalmi Bank elnöke volt kénytelen bevallani, hogy a Birodalmi Bank *harcképtelenné vált* és többé már nincs ereje arra, hogy szabályozni tudja a pénz- és devizapiacot. Képtelenné vált a Birodalmi Bank arra is, hogy megakadályozza, vagy legalább is szabályozza a külföldi márkaeladásokat. Ebből pedig az következik, hogy megjelenik a „Harmadik Birodalom“-ban az infláció réme.

A barbárság, a gumibot, a kulturátlanság inflációja után következnek tehát a márka inflációja.

A pénznek ez a pestise, természetesen, a széles néprétegek életlehetőségeit egyaránt támadná meg elsősorban. A fizeté-

seket, a munkabéreket, a munkanélküli segélyeket. De őrállt zürzavarba kergetné az egész német közgazdaságot.

A hitlerizmus az infláció pocsolyájában termett meg. És az infláció pocsolyájában fog elpusztulni.

Ma még a győzelem mámorában élnek.

Holnap elkezdődik a kijózanodás. Nem az övék. *A német nép föleszmélése kezdődik meg.* Semmiféle tömegpszichózis nem tart örökké. A hangulat láza lecsillapodik, azután kezdődik a számonkérés.

Mert abból még nem lesz munka és kenyér, hogy a tönkrezusták a munkásmozgalmat, kisajátították a német munkásmozgalom vagyonát. Abból sem lesz munka és kenyér, hogy

üldöző hadjáratot indítanak mindenki ellen, aki nem akarja nyakát a hitleri igába hajtani. A könyvmáglyákból sem születik több munka és több kenyér. Frázisokkal pedig nem lehet megtölteni az éhes gyomrokat.

Már pedig a német birodalomban éhes gyomrokból éppen elegendő van. Több mint hatmillió azoknak a száma, akik már mindenféle segélyt kimerítettek. És hétmilliónál több a nyilvántartott munkanélküli száma. Ezt a problémát Hitlerék nem tudják megoldani. Annál kevésbé, mert hiszen sikerült tüneményesen rövid idő alatt maguk ellen fordítani az egész világot.

A német áruk bojkottja egyre jobban terjed. A német ipar külföldi piacai egyre jobban zsugorodnak össze. A minden eddiginél hatalmasabb arányú német válság egyik, nem is jelentéktelen jele a német márka közeledő bukása. Ezen pedig nem segít semmiféle üldöző hadjárat.

Ezen nem segít a horogkereszt, amely immár nem csak a marxizmus ellen hadakozik, hanem agyon akarja sujtani a katolikus pártokat és katolikus lapokat is és le akarja tiporni saját fegyvertársait is maga mellől.

Huggenbergék lapját már betiltották. Lapja már nincs Huggenbergnek. Tárcája még van, de csak idő kérdése, hogy meddig lesz.

A horog kereszt rémeket lát maga körül.

Van is oka rá! Senki sem lehet még Németországban sem olyan botor, hogy elhiggye:

a letiportak és megalázottak nem védekeznek majd minden megmaradt erejükkel.

Schleicher tábornok, a volt kancellár letartóztatásáról elterjedt híreket cáfolják ugyan, de hogy Schleicher körül nincsenek rendben a dolgok, egészen kétségtelen.

Az a tény, hogy a hitleri üldöző hadjárat jobbfelé fordul, mutatja, hogy barbárságunk mögött a fekete félelem dik-tál nekik. De akarmit csinálnak is, el kell pusztulniok. Az egész világ ellenük van. Ellenük van az élet törvénye, a történelem holnapja és ellenük esküszik most már a német márka is.

Magánszórakozásba

lulladt a bukaresti agrárkonferencia

(Arad) A kelet es délkelet-európai államok kiküldöttei együtt ültek a héten Bukarestben és megbeszélték egymás között a maguk nagy baját. Megállapították immár század-szor, hogy a gabonatermelés vál-ságba jutott, hogy nem lehet ver-senyezni a tengerentuli exporttal, hogy az ipari államok nem al-kalmazzák a kölcsönösséget. Az ilyenfajta megállapítások után pe-dig elfogadtak egy többé-kevésbé általános határozatot és *maradt minden a régiben*. Ez alkalommal valamivel tovább is men-tek és arról is beszéltek, hogy mit mondjanak a londoni világgazdasági konferencián. De itt is szó, ott is szó, cselekedet sem itt, sem ott nem lehet belőle.

Miért? Mert bátortalanul, fenntartásokkal és a problémát megkerülve nyulnak a kérdéshez. Azért, mert egy alapvető elvet sohasem próbáltak és sohasem akartak tisztázni. Ennek az alapvető kérdésnek lényege az, hogy

a Dunamedence népei csak egymással való gazda-sági közösségben boldogulhatnak, egymásnélkül szükségképpen el kell sorvadniok.

Nem használ a legszebb határozati javaslat sem mind-addig, amíg ez a felismerés meg nem születik. De a felis-merés egymagában nem is elegendő. Következniök kell a megfelelő *cselekedeteknek is*.

A politikai elzárkózás feladásának

Az egymással való érintkezésben mérgező anyag ki-küszöbölésének. A vámrendszer összehangolásának. A jegy-bankok szoros együttműködésének. A nemzetközi életben való együttes fellépésnek. Tartózkodásnak minden olyan együttestől és szövetségtől, amely a Dunamedence népeinek egyik részét a másik ellen állítja sorompóba.

A Dunablokk nem lehet hatalomból kiesett külgy-miniszterek, magántudósok és exentrikus bankárok kötelezetségnélküli magánszórakozása.

Kormányprogramot kell belőle csinálni és megvalósítása felé kell törekedni. Mert ha nem, hiába következnek — ha következnek — krízis után valamelyes enyhülés, a széttagolt, államok ezt az enyhülést meg nem érezhetik.

De van-e a jelenlegi kormányokban, innen is tul, is bá-torság és koncepció arra, hogy erre az egyedül lehetséges utra lépjenek? *Nincs! Ezért* volt előre reménytelen a bu-karesti agrárkonferencia és reménytelen minden konferencia-mig *azok* csinálnak politikát, akik *ma* csinálják.

Feketemacska a külvárosban

Kuruzslók és jósnők fosztogatják a hiszékenyeket

(Arad.) Kár olyan nagyon büszkélkedni kulturával, a csodálatos masinákkal, a repülőgéppel, a rádióval, a szikratávíróval, a televízióval. Kár büszkélkedni az építészet remekeivel, az irodalom szédítő magasságaival, a tudomány hegycsúcaival. Mindez csak külsőség. A kultúra valóságos eredményeit nem a Diesl-motoron, nem az amerikai felhőkarcolókon, nem Bernard Shawon, Einsteinon, H. G. Wellsen és Thomas Mannon kell megmérni, hanem — a külvárosban.

Miért éppen ott?

Nos, van még néhány olyan „Külváros” a világon, mint a miénk, attól tartunk, hogy túl sok is van belőle. De most a mi külvárosunk aktuális.

Napokon át, estéről-estére, kisebb tömeg feketéllik a külváros egyik mellékucájában. És miért? Mert hire terjedt, hogy bizonyos Sz. G. zöldségáros házában minden este feketemacska képében gonosz boszorkány jelenik meg, mégpedig bárhogyan is bezárják az ajtókat és az ablakokat, mégis besurran rajta és nekiugrik a család egyik legénytagja torkának és addig fojtogatja, amíg meg nem unja,

Egyre nagyobb tömeget vonzott a fantasztikus hír és a tömeg egyre dühösebben készült rá, hogy agyonüti a feketemacskába bujt szeliemet, amelyről az a hír terjedt el, hogy legyőzhetetlen.

Egyik este azután elmaradt a maeska. Ilyenkor, nyár elején, megtörténik az ilyesmi. A tömeg azonban nem nyugodott bele a boszorkány eltűnésébe és dühösen ostromolta a boszorkányos házat, éjjélkor is csak nehezen oszlott szét, hogy másnap este újra összegyűljön, még nagyobb számban a ház körül, ahonnan csak a rendőrség tudta eltávolítani a fanatizált és izgatott embereket.

Ime: itt tartunk a huszadik században. Még mindig élnek a boszorkánymesék, a külvárosok, a falvak még mindig telve vannak sötét babonákkal. Riáztó kép!

De csoda-e ha a nép mélységeiben még hisznek a csodákban, hátborzongató sötét boszorkánymesékben, sötét babonákban? Nem, nem csoda! A népnek nemcsak a kenyérből jut kevés, hanem a kulturából sem jut semmi. És a bűnösök azok, akik idejuttatják a népet. És itt tartják a tömegeket a középkor éjszakájában.

Aki rosszul tojik tyukokat és a férjét akarja megbabonáztatni

Ha rosszul tojik a tyukja, ha a férje kezd elhidegülni, ha a köszvény szagatja a lábát, hová fordul a falusi asz-

szony? Még mindig a babonához és a cigányasszonyhoz. Különb a cigányasszonyhoz nem is kell fordulni, jön az magától, hol koldulni, hol ócskaruhát venni, hol jósolni, vagy ráolvasni. Így van ez mindenütt, ahová a tudás nem ér el, mert nem érhet el. Urban, parasztban egyformán szedi áldozatait a tudatlanság.

Pécskán O. J.-né gazdaasszony akarta megbabonáztatni rosszul tojó tyukját és hidegülni kezdő férjét. Az egyik cigányasszony vállalkozott a bűbájosságra.

— Nem is kell más, *csak ruhát, hust, szalonnát és kolbászt kell kitenni a keresztutra a rossz szellemeknek* — nyugtatta meg O.-nét és az asszony át is adta neki a kért dolgokat.

De mi történt. A tyukok még rosszabbul tojtak, férje sem tért vissza hozzá és még a ruha, hus, szalonna és a kolbász is elvándorolt a rossz szellemhez — a cigányasszonyhoz. Hol keres ilyenkor a megcsalt asszony gyógyulást. Megy a csendőrségre. A cigányasszonyt elfogják a bíróság csalásért két hónapi fogházra ítéli. A tudatlanságon azonban a bírói ítélet nem segít.

De nem ám. Lippán egy „uriasszony“, akinek pénzemódja lett volna ahhoz, hogy orvosoltassa magát, cigányasszonnyal akarta kikuruzsoltatni a köszvényét.

Véletlenül talán kolduló szándékkal vetődött be hozzá a 28–30 évesnek látszó alacsony, sovány cigányasszony, amikor hasogatta lábát a köszvény.

— Tegyen ide az asztalra kétszáz leit — mondta a cigányasszony — *és a többit bizza rám.*

Az uriasszony két kézzel kapott az ajánlaton és szó nélkül letette a két ezüst pénzt az asztalra.

A cigányasszony erre körbejárta az asztalt, aztán hirtelen így szólt:

— *Baj van, még háromszáz lei kell.*

A háromszáz lei is odakerült az asztalra. A cigányasszony becsomagolta az öt ezüst százast egy ujságpapírba és azzal adta át az uriasszonynak, hogy csak tegye el és rövid idő múlva fájdalmai elmúlnak. Hálás volt az asszony nagyon, jó borraivalót adott a kuruzslónak.

De egy óra múlva újra jelentkezett a köszvény és fájdalmában az uriasszony hiába kapkodott a varázscsomag után. Mindenképpen hiába, mert észrevette azt is, hogy nincs ott a papírcsomagban az öt darab ezüst százast, elvitte a cigányasszony egy lepedővel egyetemben.

Persze, itt is a csendőrség vette kezébe az ügyet, de a cigányasszonyt már nem találták. Az uriasszonyt pedig tovább hasogatja a köszvény és most már a szűgyen is.

Orvosi kozmetikai intézet Arad, Str. Románului 14.
Szőrtelenítés, szemölcseltávolítás, arcápolás, oleszó bérletben is. Esti kikészítés. Külön tisztviselő árak

Esslingen és Kisázsia

**között, beszél Aradon az Ember,
aki „friss levegőt akar színi“**

(Arad) Szóljon e pár sor Wilhelm Wätjen-ről, aki az esslingeni gépgyárban volt vasesztergályos s most Aradon keresztül utban van Kelet felé, hogy ott vasutat építsen. A hosszú uton megállt Aradon pár órára, hogy két régi barátját, két Astra-gyári munkást, meglátogassa.

Senki sem kérdi, miért ment világgá. Wilhelm pedig — vagy ahogy ő mondja: Vill'm, nem szereti a nagy szavakat, csak annyit mond: *friss levegőt akarok színi*. Nem szidja Németországot s nem panaszkodik. Ami problémája akadt, azt végkép elintézte akkor, amikor a nagy utra elszánta magát. Erős, hatalmas és bizakodó. Olyan szinte, mint egy meg-elevenedett német tölgyfa. Az Odera mellett született, harminc évvel ezelőtt, künn, falun. Tagjaiba nem telepedett be az a fáradság, amely a nagyvárosok perifériáin lopózik az újszülött csontjaiba és ólmossá teszi a lépést egész életében. Ha megkérdezném, fájt-e egyszer is a feje, nyilván csodálkoznék.

A szó mégis csak ráterelődik az elhagyott otthonra. Egyetlen arcizma sem rándul meg, a napbaroitott homlok derűs marad. Szinte percnyi gondolkodás nélkül mondja:

„Pompás vezetőink vannak. Nem kell azokat féltetni. Nur die Flinte nicht in's Korn werfen“.

Nem lehet ezt magyarra fordítani, hallani kell, ahogy a szavakba beleviszi az északi tenger felől beáramló éles, egészséges, sós tengeri levegőt. Optimizmus? Micsoda gyatra szó is csak ez. Mennyire adós marad azzal, amit mondani szeretne. A német munkás száján nem azoknak a hite csendül meg, akik magukat áztatják s rettegnek belenézni a tények szemébe. Ez tudja, hogy keserves évek következnek, de bizik a „*prächtige Führere*“-ben, aki után, mint egyetlen ember, zárt sorokban megy milliányi német szocialista.

Nincsen a szavaiban egy csipetnyi pátosz sem.

A „Klassenkampf“ úgy hangzik az ajkán, mintha azt mondaná: levegő, víz! Valami, ami nélkül nincsen élet!

Akárcsak a kalapács nyele vagy a reszelő foga. Nem arról beszél, hogy miért menekül. A visszatérésről beszél.

**Dr. LESSMANN SÁNDOR, Marosvásárhely.
Kellemetlenségek elkerülése végett, saját érde-
kében, azonnal jelentkezék szerkesztősé-
günkben.**

Nem akar soká Keleten maradni. És nem hetvenkedik. Bizodalma az erős emberé, aki tudja, mit csinál; ha muszáj, tud ütni is, de sohasem kegyetlen.

Nyolcan voltak testvérek. Mind fiu. Kettő ottmaradt Verdunnál. Apja szivargyári munkás volt. Egy gyűlésen egyszer mondott valamit a császárról. Hat hónapig nem jött akkoriban haza. Hja, teszi hozzá, az *életben semmit sem adnak ingyen*, szabad néha szenvedni is. A harc, a „Kampf“ nem lehet üres szó.

A mondatai olyanok, mint az acél, amivel Esslingenben birkózott. Talán az egyetlen, ami lágy benne, ahogyan a Genosse-t „*Jenosse*“-nak mondja. Mintha a német szentimentalizmus ebbe a betübe menekült volna. Egyébként valóban nem érzelgős, nem siránkozik a halottakon, akik áldozatul estek s nyilván akkor sem nyafogna, ha ő lenne „öngyilkos“ valamelyik német börtönben. *A német szocialistáknak ez most a foglalkozásához tartozik* — jegyzi meg csendesesen.

A nyitott ablakon valahonnan zongora hallik. A Waldstein szonátát játsza valaki. Felfülel, ráismer Beethovenre. *Esslingenben volt gyári zenekar, hatvanan játszottak, én brácsás voltam. Beethovent szerettük, meg Brahmsot.* Nem a „Schönggeist“ szólal meg itt, a pózoló széplélek, hanem a vasesztergályos. Aki huzta a vonót a nagy zenekarban, akármit vezényelt is a karmester. Brahms szinfóniánál, az esztergapad mellett a rézcsapágyakat csiszolva vagy ha azt mondta a karmester, hogy most pedig itt hagyjuk a műhelyt s ki az uccára, Wätjen Wiil'm mindig az maradt, szolidáris, engedelmes: a kollektív ember, akiben a társas ösztön nagy-szerű szociális tudattá érett.

Két keserüése van. Az egyik a „halódó“ német polgárság.

„Hogyan cserbenhagyott bennünket, hogyan behódolt“

— mondja. Keserves hiba volt hinni. Csak a munkás megbízható, csak magára számíthat. A másik keserve s ez még mélyebb: az elszakadt testvérek, akik a moszkvai zászló alá gyűltek. Ezekről beszélni sem akar. „Testvérharc“ — mondja s leejti az öklét az asztalra.

A fáradtság csak egy percig tart, lemondásra nincs ideje. Odalenn, Keleten, vasutat fog építeni, az ötvenfokos hőségben verejtékezve. Éjszakánként pedig alussza az östermészet egészséges álmát, álmodva Esslingenről, hazatéréséről s a „Klassenkampf“-ról, amely olyan egyszerű, reális és igaz, mint a rög a kemény ázsiai földben, vagy az évszázados erdők ott, messze az Odera mentén.

AZ ARADI KÖZLÖNY

Erdély legrégebb, legolvasottabb és legelterjedtebb napilapja!

Figurák,

akiknek arcára sült a munkanélküliség bélyege

(*Arad*). A Marosparti sétányon jártunk. A fagyos lehelletű június, jobb kedvre derülten eltakarította a borulatot a nap elől, a szívet vidító verőfény áttűzött a friss lombokon és megöntözte a padokon üdögélő embereket. Itt találkoztunk a lesültarcuak csapatával.

Az első őszi hónapban, amikor a pályaudvaron csokoládébarnára, bronzvörösre égett, nyaralásból megtért utasak belevegyülnék a várakozók csoportjaiba, úgy kirínak közülük, mintha egy más népfajgyermekei lennének. A pápistaszín, amely annyira jellegzetes a kőházak aszfaltkatalánában fuldokló, naptalan műhelyekben és irodákban szenvedő városi dolgozóra, egy árnyalattal még halványabb és ijesztőbb ezek mellett a kicsattanó egészséget kiabáló lesült arcok mellett. Dauville, a Lido és a Riviera napözönében, a tengerparti főveny bársonyos homokjában, a pórússok nagyszerű kiszellőztetésében, a szabadon táguló tüdők regeneráló munkájában, a gondtalanság ráncokat elvasaló jóérzésében külföldön nyaralók kiváltságos helyzetét arcukról is lehet olvasni a pályaudvar hullámzásában.

Akiknek nem jut túl a napra üdülés lehetőség, azok megtalálják a napfényt a marosparti sétányon, a Lucay-lócákon és a volt Kossuth parkban. Ámde kora júniusban még sohasem láttunk annyi lesült arcú embert, mint mostanában. A munkanélküliek nyomorúságos helyzetük legmélyebb fókán jutnak ahhoz a lehetőséghez, hogy megizleljék a napozás örömeit. Reggel kitelepednek a padra, nekivetik hátukat: a támlának és leeresztett karokkal üdögélnék, amíg csak le nem megy a nap.

Oly nehéz elképzelni tehetetlenül lógó karjukat számszám nélkül. A tompa ujjak, a tenyér kidolgozottsága, a keményedések az ujjhegyen, a bőr pórusaiba kimoshatatlanul beleitatódott feketeség, mintha kiáltana ott, a nagy semmittevésben — a munka után. A pipacs-vörösre égett, már-már

SIMAY

uszoda és napfürdő

megnyílt

Nők és férfiak minden-
nap d. u. 6—8-ig.

Uszás tanítás felnőttek
és gyermekeknek.

Leszállított árak!

gyulladásba pirosodott bőr pedig a szikár termetű, soványarcu emberekről elhítheti a felületes szemlélőnek hogy nincsen semmi bajuk és passzióból élvezik a természetes gyógymódnak, a napozásnak előnyeit.

A lesültarcuak a padokon, amikor estefelé hazaindulnak, mintha bélyeget viselnének. Elvegyülnek a sápadtak között és ki látja meg, hogy minden pirosságuk mellett ők a leg-sápadtabbak, hogy az arcszin egészsége a kiéhezett szervezet beteg szintelenségét takarja. A juniusi napfürdőzők, a korán lesültek lógázzák eleresztett karjukat a padon, szembefordulva a nappal és álmodnak sötét műhelyekről, rosszul világitott munkahelyekről és a szerszámokról...

Arcukon az egészség hazug színei, lelkükben a tehetetlenség gyötrelme, festükkben a nélkülözés kinja. Ők a lesült arcuak...

Sakkmester a padon

A park egyik félreeső, magános padján ül. Komoly, ötvenes koru ember. Nyugodt a tekintete és tiszta a ruhája. Igaz ugyan, hogy ruhája csupa folt és csak a kabátja jobb ujján és baloldalt a zsebe körül maradt meg az eredeti anyag. De látszik: ápolja és megszokta, hogy mindennap ki is kefélje.

Sakkozik. Egyedül, saktábla és sakkfigurák nélkül. Azaz, van itt saktáblája is, vannak sakkfigurák is. Csakhogy egészen szokatlan a saktábla és egészen különlegesek a sakkfigurák.

A saktábla a padra van vésve, minden második kocka fehér, vagyis a festék le van kaparva a padról. A sakkfigurákat gombok helyettesítik. A parasztok a világos oldalon fehér cérnagombok, a sötét oldalon ugyanilyen cérnagombok, csak tintával befestve. A bástyák helyén télikabát gombok, a lovakat bádóg zubbonygombok helyettesítik, a futókat nadrággombok. A királyné gyüszű, a feketéknél betintázott gyüszű és a király parafadugó.

Egy fiatalember megáll a pad előtt. Nézi a különös sakk mestert és a még különösebb sakk figurákat. A mester hívja egy játszámára.

— Nem tudok ezekkel a figurákkal — mondja a fiatalember.

— Tanulja meg fiam! — válaszol a mester szeliden. Nem árt, ha megtanulja. Fiatal koromban én is másfajta királyokkal játszottam. Most a parafadugó is megteszi...

A fiatalember leül és rövidesen elmerülnek a játékban.

Szöllő permetező a legelsőbbrendű márká és azok alkatrészei, speciális gyümölcspermetező vas és rézből a legelsőbb áron kapható

Műszaki cikkek:

bőrszijak, tömitések, fémek, csiszoló- és poir-anyagok, forrasztó, hegesztő, öntőanyagok és felszerelések.

EDMUND MOLNÁR

Műszaki kereskedő Arad, Strada Alexandri 6.

Lirai hangok

a tízéves békéről

(Arad.) Hasábos tudósításokban olvassuk, hogy a négy hatalom egyezménye tíz esztendőre biztosítja a világ békéjét. Amikor ezelőtt tizennégy esztendővel megkötötték a békeszerződéseket, amikor a győzők erőszakos diktátuma Európa különböző országainak határait színházi kulisszák módjára tologatta egyik helyről a másikra, akkor is azt hirdették, hogy megszületett a béke és a szenvedő emberiség rátérhet a boldogulás útjára.

De akkor is kitünt, hogy az öröm korai volt, mert rögtön a békekötés után megkezdődött az ádáz harc a különböző nemzetek között, mert a tankoknál, az ágyuknál és a gépfegyvereknél is gyilkosabb módon tizedelte meg Európa lakosságát a gazdasági harcnak és a háboru után elkerülhetetlen gazdasági összeomlásnak pusztító ereje.

Az erőszakos békét csak erőszakkal lehet érvényesíteni: tehát a fegyverkezés örülete egy pillanattig sem szünetelt, a békekötés után a hadfőlszerelő üzemek munkája egyre jobban szaporodott és hadseregek fönntartási költsége messze túlhaladta a világháboru kitörése előtt fölhasznált kiadásoknak összegét.

Igy jutottunk el minden nemzetközi szerződés és meg egyezés ellenére az újabb háborus válság küszöbéig, mert a feszültség a különböző nemzetek között minden pillanatban kirobbanthatta a pusztító, gyilkoló összeütközést.

Most azután azt akarják elhíttetni, hogy megszabaduljunk a háborus összeütközés veszedelmétől, mert a négy hatalom egyezménye tíz esztendőre biztosítja a békét, holott ez a szerződés a világon semmi újat nem hoz. Hiszen amit egyezménybe foglaltak, az sem jelent többet, mint amit eddig a népszövetségi paktumban kötelezően elfogadtak.

Az igazi békét csak az biztosíthatná, ha a leszerelési kérdésben megegyezést tudnánk létesíteni és ha a világgazdasági konferencia meg tudná oldani azt a gazdasági válságot, amely pusztulással fenyegeti az egész civilizált világot.

De ezen a területen egy lépéssel sem tudnak előrejutni, holott már egy évtizede tanácskoznak és nem is oldhatják meg sem a gazdasági válságot, sem a béke válságát, mert a kapitalista termelés módszereivel a világ bajain nem tudnak segíteni. Az igazi békét csak a világ népeinek testvéries összefogásával lehet biztosítani és ezt is csak olyan módon, hogy a kizsákmányolás megszüntetésével a termelés nagy eszközeit az összesség boldogulására használják föl.

Ágyugyárok

a szavak mögött

(Arad) Tizévi béke örömhírét szórták szét a távirók egy napig a világ négy tája felé. A sajtóantennák fölfogták ezeket a híreket és néhány órára földerültek az arcok északról délig, kelettől nyugatig. De azután...

Nos, azután következtek egyéb táviratok és következtek a kommentárok: *még nincsen befejezett tényekről szó. Nincsen befejezett tényekről szó* — hány-szor hallották már ezt a szót a világ népei és hány-szor feneklett meg e szótam mögött a *béke*, hány-szor volt már úgy, hogy a táviratzuhatagokban ez a szótam volt az egyetlen pozitívum. Az egyetlen, amely elhomályosította a föl-csillamló reménységet. Most talán más-képpen lesz? Most majd a *befejezetlen* tényekből *befejezett* tények lesznek és csakugyan megszületik a legalább tíz esz-tendei békét biztosító paktum? Ki tudná azt megmondani!

Az európai, sőt még az amerikai államférfiak is békéről és lefegyverzésről beszélnek, ugylátszik, mintha őszintén akarnák a nagy fegyverszünetet, amelynek ideje alatt ma-gához térne az ajult világ, a haldokló gazdasági élet és ki-tisztuljon a zürzavar és a bizalmatlanság ködéből az em-beriség békés arculata.

De mi van a szavak mögött?

A szavak mögött a kapitalista imperializmus áll páncélbaöltözötten, mindkét kezében fegyverrel. A szavak mögött az ágyugyárosok állanak és az erő-szak leselkedik.

Ott tartunk, hogy azt kell mondanunk: béke szózatok és megegyezések, paktumok és szerződések ellenére sem lesz majd nyugalma a világnak.

A szerződések rapirosát szétrágja a bizalmatlanság, és az aláírásokat meg a pecséteteket sarka alá gyűri a titkos fegyverkezés.

Lehetséges, hogy mindezek ellenére a viszonyok ször-nyü kényszerűsége mégis létrehoz egy hosszabb rövidebb ideig tartó fegyverszünetet. Lehetséges! De állandó békéhez csak úgy juthat a világ, ha a népek föl tudják használni a fegyverszünet idejét arra, hogy mindenütt győzelemre segítsék a demokrácia, a szabadság és a jogegyenlőség eszméjét.

Csak a demokrácia jegyében születhetik meg az igazi, békét biztosító és igazságot tevő békeszerződés, amelyet a világ fölszabadult népei garantálnak.

Anya a démon mögött

(Arad). A filmközönségszámára a legújabb agyonreklámozott esemény, hogy Marlene Dietrich, a „sex appeal“ királynője, pihenőre Európába érkezett. Hódító mosolyát, gyújtó pillantását „eredetiben“ látni — ez most a szenzáció. Ezt hajhásszák a riporterek, lesik a gépek és a közönség hasábokon falja a diva minden szavát, mozdulatát. Öltözékének minden darabja modell lesz sok-sok nő számára, akik azt hiszik, hogy a ruha hódít. Szóval a filmdiva még pihenésében is kitűnő az újságoknak. A reklámra viszont a filmvállalatnak is, meg a művésznőnek is szüksége van.

Nem is térhet ki előle Marlene Dietrich sem, ha még olyan holtfáradt és agyonhajszolt is. Hiszen háromhónapi pihenő után az új munka jön, amihez nem elegendő az új ötletek, a versenytársaknak még nagyobb, még izgatóbb szenzációkkal való lekonykurrálása — biztosítani kell jólőre a közönség kegyét is.

De milyen közelről ez a démoni játszó, férfisziveket megejtő, ugynevezett „modern“ nőtipus a maga emberi mimivoltában, aki amikor fáradtan, a családjával meghitt pihenőre indul, még akkor is kénytelen a reklám érdekében a férfiruha trükkjéhez fordulni? (Ami melleleg jól be is vált, mert a párisi rendőrfőnök kiutasítással fenyegette meg, ha férfi ruhában az utcára lép.) Volt hát miről bírnok az újságoknak.

Akik hivatásból vagy kíváncsiságból versaillesi parki elvonultságában keresték föl a divát, ahol az édesanyja, a férje és a kis lánykája társaságában csak szürke magánemberként akarta élvezni a csendet és a gyönyörű park májusi varázsát, azok az érzékeket fölkorbaesoló szenvedélyes vamp helyében fáradt, sápadt asszonyt találtak, akinek arcát csak az anyai mosoly deríti föl, amint kislánya játszadozását nézi. Nem, itt nem visel Marlene aranyabroncsot a bokáján, itt nem akar izgatni a hosszú pillák alól előcsillogó hódító mosollyal. Itt nem egyéb, mint pihenni vágyó, meghajszolt ember, feleség és anya... És ha van a látogatók közt olyan balga, aki jövő tervéről kérdezősködik, annak elnéző mosollyal feleli: „Jövő? Program? Tervek? Egyelőre háromhónapi szabadságom van. Ez minden“. És mintha érezné, hogy a gyújtó szempár tüze most fátyolozott, hirtelen mozdulattal felkapja fekete szemüvegét és mentegetődzve mondja: Igen, most valóban nagyon fáradt vagyok. Borzasztó nehéz idő volt!”

Hány fiatal leány filmtől felgyult fantáziája álmodik iró-

Mindennemű fűszer és csemegeárunk
legjobb minőségben, legolcsóbban **ÉLES** fűszer- és csemegeüzletében o—o

gép mellett, pult mögött, ruhaszalomban arról, hogy talán egyszer őt is úgy felfedezik, mint a Marlenet vagy a Greta Garbót és bizonyára egyszerűbbnek gondolja a csillogásba fölvezető utat. Mit tudnak arról, mennyi harc, ádáz küzdelem, kollégák féltékenysége, intrikája, letörés és újra való nekilendülés közt vezet az ut Hollywoodban a dicsőséghez? Mit tudják, hogy az örjítő „démon” csak játszik, csak komédiázik, mert így kell ez a közönségnek, a filmvállalatnak! A közönségnek, amely izgulni akar a megjátszott szenvedélyen és a filmvállalatnak, amely keresni akar a megkötyagosított közönségen... És a filmdiva kegyetlen démont játszik, holott talán szivesebben volna a filmen is érző szívű anyá és feleség...

Éhes voltam

és nem engedtek aludni — ezzel védekezett egy kiskorú a bíróság előtt

(Nagyvárad.) Balázs a fiatalokorak bírósága előtt áll és azt kérdi tőle a tanácselnök:

— *Mondd, hol akarsz végre megállapodni?*

Balázs nem felel a kérdésre, de látszik az arcán, hogy ő is gondolkodik azon, hol is állapodik majd meg, mert élete eddigi pályáján nem sikerült sehol a megállapodás. Igaz, hogy ez a pálya rövid volt — Balázs mindössze tizennégy esztendő — de ezzel szemben rendkívül változatos. Balázs, ugylátszik, nyugtalan természetű, amit elárul az is, hogy az emelvény előtt ide oda topog, de tul ezen nem is lehet különösképpen csodálkozni azon, ha élete eddigi állomásait nem találta elég alkalmasnak arra, hogy valamennyire megállapodjék azoknál.

Apja, aki a háta mögött áll, hangjából kiérezhető rosszszalással mondja:

— Nem tudom, miért nem fér ez a gyermek a bőrében... de ezzel, ugylátszik, öntudatlanul is magáról akarja elhárítani a felelősséget, amit belül mégis érez, mint apa. Apa és fiu között a kapcsolat viszont elég laza, amit elárul az a körülmény is, hogy amikor Balázst legutóbb éjszaka egy padon megtalálták és bevitték a rendőrségre s érdeklődtek tőle apja felől, azt a felvilágosítást adta róla, tudja, hogy

Kiváló minőségű tölgy és
müuton szárított bükk

parketta

előnyös
árban

Kornis Testvérek r.t.-nál

Arad Strada Alexandri 1. — Volt Salacz-ucca — Telefon 501.

itt lakik Váradon, de hogy melyik uccában, azt már nem tudja, mert régen találkozott vele. Ennek a legutóbbi találkozásnak az emlékét, amely apa és fiu között akkor lezajlott, az apa elevenítette fel, elmondván, hogy a fiu akkor tőle szerszámokat lopott és ezért elzavarta. Balázs készségesen elismeri, hogy a szerszámokat valóban elvitte apjától, egy francia kulcsot, meg egy kalapácsot.

— Eladtam, mert éhes voltam — ezzel a rövid, de tömör mondattal érzékelteti Balázs tettének indítókait.

Egy tizennégyesztendős fiu életsorsa, — sűrűn váltakoznak benne szinte giccses motívumai egy gyermek nyomorúságának. Anyja meghalt tüdőbajban, apja beadta a menházba, onnan kiadták falura egy kofához, onnan rövid idő múlva megszökött. Életének erről a rövid fejezetéről a következő rövid életrajzot adja:

— A paraszt baromfival kereskedett, mindig vásárra jártunk éjszaka, *nem engedett aludni és enni sem adott.*

Balázs visszajött gyalog Váradra, bizonyára nem az apja, nem a családi kötelek huzták haza. Az ilyen gyermekek, akiknek nem volt családi életük, az uccák, terek szerzetével kárpótolják magukat és azok iránt nagy nosztalgia van bennük. Különösen akkor, ha ott, abban a sivár kis faluban éhes volt, ellenben aludni nem tudott. Hazajött tehát aludni egy padra.

— Mondd, *mit szeretnél?* — kérdi tőle az elnök. Vagyis azt kérdi tőle, hogy hová szeretne menni, hová helyezték el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Balázs homlokán összehúzódnak a ráncok, fejét kissé féloldalt billenti és úgy gondolkodik, tizennégyesztendős életének minden komolyságával. Látszik: *küszködve gondolkodik*, hogy helyes feleletet adjon élete nagy problémájáról.

Hogy mit szeretne, hiszen ha megmondaná és beteljesednék, milyen jó volna! Mindenekelőtt szeretne rendes kosztot, rendes ágyat is szeretne bizonyval, tisztát és olyat, amelyben eleget lehetne aludni és más ehhez hasonlókat. Bizonyval, mélyen benne, homályosan, mindezek a gondolatok felöltlenek, de erről nem szól, nem is tudna szólani.

— Izé, szabó... talán az jó volna... — nyögi ki végül. És megkönnyebbülten felsóhajt, hogy eldöntötte a nagy problémát.

Talán.

JÉGELŐFIZETÉS és rendelés a legelőnyösebb

REUSZ jéggyárban

A R A D, Bulevardul Regele Ferdinand 33. TELEFON 141.

— **Orvosi hír.** Dr. Vuia Salvator, a Fischer Eliz szülészeti klinika igazgató-főorvosa véglegesen Aradra költözött és rendelését a Fischer Eliz-házban megkezdte. Rendel naponta 9—10-ig és délután 3—5-g.

Romantika a szomszédban.

Pünkösdi kiránduláson az ujaradi Három Kégliben. — Randevük az eperfa alatt

(Arad) Hát hiába na, elég volt.

Elég volt az ezüsttükros, pompázatos, megejtően finom, dzsezzbendekkel hivalkodó Dáciából, Városiból, Vadászkürtből, ahol a téli szezont elpazaroltuk! Itt a tavasz! Itt a várvavárt szabad mozgás ideje, amidőn az ember végre-
valahára kiruccanhat egy olyan édes ujaradi kiskocsmába.

Kiskocsmába, amely nem hivalkodik mindenféle elegáns, idegen nevekkal, hogy aszondja: Exquisit, vagy Palm-Beach-bar, hanem olyan kedves, egyszerű, tősgyökeres ujaradi magyar neve van, úgy hívják még ma is, hogy Vendéglő a *Három Kégléhez*. Avagy néha a tulajdonos neve után úgy is emlegetik, hogy gyerünk ma este a Wurmbauerhez, mert bizony, bizony annak az ujaradi kiskocsmának már csak ilyen egyszerű, tősgyökeres ujaradi neve van.

És az nemcsak olyan szólásmondás, hogy oda „ki kell gyerünkni“, mert az bizony nem úgy van, mint azok a mindenféle közönséges aradi étkezőhelyek, itt, mindjárt az ember orra előtt, oda bizony ki kell mászni, abba az édes ujaradi kiskocsmába, először egy jó darabon gyalog, azután autobusszal, majd a megállóhelytől egy negyed órányira, amíg megérkezik lógó nyelvvel az ember abba az édes, eldugott kis, Három Kéglibe, de azfan, amit ott kap, az megér minden költséget és fáradságot...

Mert ott nincsen ám mindenféle unalmas, méregdrága francia előétel, hanem egyszerű, tősgyökeres idei liba van, salátával, de mire az ember odaér, már rég elfogyott és nem kap az ember semmi mást, csak öt tojásból rántottát, valami olyan savanyu kenyérrel, hogy olyat még soha életében nem evett az ember, hát nem édes?

És, ha még hoznák azt a rántottát, hát csak-csak. De nem hozzák, nem azt a herkópáternek sem, hogy is hoznák, mikor az egész személyzet egyetlen szál öreg, totyogós, pecsétetes mellű pincérből áll, az embernek direkt megesik a szive rajta, ha látja az ilyen édes, romantikus, tősgyökeres ujaradi dolgot...

Mert ott van a Három Kégli tulajdonosa, az öreg Wurmbauer bácsi személyesen, hiszen az is segíthetne felszolgálni, de az nem létezik! Ő csak ott ül a sarokban és spriccerezik, még csak arra sem érdemesíti a vendégeket, mint az aradi tulajdonosok, hogy odamenjen minden asztalhoz köszönni. Nem köszön az a miniszterelnöknek se, legfeljebb akkor jön oda az ember asztalához, ha valami nem tetszik a vendégnek és szólni mer egy szót, de akkor aztán odajön. Odajön és elkezd az emberrel gorombáskodni, hogy ha nem tetszik, hát máskor ne győjön ide a vendég, ő eddig is megvolt nélküle, majd csak meg lesz ezután is és közben svábul káromkodik, meg kell

enni az öreget, olyan édes, hát hiába, nincs ma már sehol az a hamisítatlan tősgyökeres kedély, mint Ujaradon a Három Kégliben.

És a zene, az az édes, édes ujaradi zene...

Aranyos, kedves sváb nótákat játszanak és énekelnek mind a hárman: egy öreg harmonikás, akinek hangszerén minden második hang csak úgy sipít, vagy szuszog, aztán egy hegedűs, akitől az isten őrizze meg az embert, olyan nyikorgósan játszik szegényke és egy citerás, az az előénekes és az ember egy árva szót nem ért abból, amit énekel, de meg kell enni őket olyan édesek, amikor slágernek előszednek egy olyan táncdarabot, ami az embernek már tizenöt év előtt a könyökén nőtt ki ideát Aradon, hát nem tündéri?

Míntha csak valahol a mult században járkálna az ember, olyan meghatóak azok a piros kockás, mocskos abroszok, azokkal a fanyelű, töredezett villákkal, életlen késekkel, amiket isten őrizz használat előtt megtörölni, mert, hogy azokról mi tud lejönni!... Hát angyali, egyszerűen angyali.

És az a kerthelyiség...

Már mint az a málladozó téglázatu ócska kis udvar, amit a Három Kégli röviden kerthelyiségnek nevez, de ami tulajdonképpen semmi egyébből nem áll, csak egy szomorú, vánnyadt kis eperfából az udvar közepén, meg a sarokban három poros, kopott oleánder bokorból, ásatag hordókban: hát ez a kert. Azt hinné az ember, hogy odaát ül Aradon, a legsötétebb bérházak között, ha nem tudná, hogy kinn van Ujaradon, a szabad természet ölében, már mint olyankor, amikor kinn ül a kertben.

De persze, most még júniusban ahhoz egy kicsit hideg van, hanem egyelőre benn kell kuksolni a belső helyiségekben, amiknek olyan angyali, tősgyökeres, ujaradi dohos szaguk van, hogy belefájdul az ember feje, na de egy ilyen apró kényelmetlenség igazán nem ellenszolgáltatás azért a tudatért, hogy az ember itt, ebben az eldugott kedves kis fészekben nem látja azokat a halálosan unalmas, mindig egyforma arcokat, amik egész szezonzban ráfeküdtek az idegeire, hanem hamisítatlan, édes ujaradi őslakosokat lát — feltéve, hogy hét óra előtt érkezik, mert később azok már elmennek aludni és akkor nem marad más ott, csak néhány elszánt aradi kiránduló. A Fehérék, a Kovácsék, a Kelemenék, meg az a hírhedt kávéházi alak, az a Loponczy, valami gyanus kis nővel, meg két-három ismert aradi jampeccel és így, ahogy ezeket kinn látja az ember a természet ölében, hát még kiállhatatlanabbak, mint odaát voltak,

Városi kávéház

Leszállított árak. — Elsőrendű kiszolgálás. — Elkülönített játéktér. — Szeparált bridgeszalon. — Esténként parkettánc. — Aradváros közönségének évtizedek óta megszokott találkozóhelye. Tulajdonos: HAGYÓ JÓZSEF

Aradon, én nem is tudom, hogy tudták felfedezni ezt az édes, eldugott kis ujaradi fészket, ezt a Három Kéglit és ugyan mit ettek rajta tulajdonképpen ?

Lehet, hogy az imponál nekik ebben az aranyos, igénytelen kis lebuiban, hogy minden pontosan kétszer olyan drága, mint odaát, mondjuk a Lovasberényinél, ugyanis az öreg Wurm-bauer bácsinak is van esze és nagyon jól tudja abban a kedves, borotvátlan sváb fejében, hogy azok a szegény fáradt aradiak minden pénzt megadnak egy kis hamisítatlan ujaradi romantikáért és azért, hogy kimáshassanak valahová a világ végére, a természetbe, ahová a madár se jár, csak ők, valamennyien, hetenként egyszer-kétszer.

Apropó, nem tetszik tudni véletlenül, hogy miért.

Veszedelemesen elszaporodtak a kerékpártolvajok

(Arad). A kerékpár még sohasem volt annyira megnövekedett jelentőségű eszköz a kisemberek birtokában, mint ma, amikor a géppel rendelkező munkanélküliek elhelyezkedési lehetősége sokkal nagyobb, mint társaiké. A lakóhely és a munkahely közötti távolság leküzdésére nincs szükség autóbuszra, ha a munkás kerékpárral rendelkezik. Éppen ezért — mint a napisajtóban olvassuk — az utóbbi időben egyre veszedelmesebb mértékben elharapódzott kerékpártolvajlások csapást jelentenek a károsult munkásokra, akiknek a gép igazán nem fényezés, hanem a kenyérkereset nélkülözhetlen kelléke. A szerencsétlenségszámbamenő károsodást még keserveesebbé teszi, hogy az elveszett gép rendszerint végleg eltűnik.

A kerékpártolvásokat jól szervezett bandák üzletszerűen üzik. Minden valószínűség szerint a szálak ócskásokhoz vezetnek, akik az ócskapiacra kerékpáralkatrészárúsítással foglalkoznak. Az ellopott kerékpárok értékesítése, ha a gépeket alkatrészekre bontják, jóformán minden kockázat nélkül lehetséges. A felismerés veszedelme alig áll fenn, nincs semmi ellenőrzés, üzletnek meg különösképpen kifogástalan, mert az árucikkre — lévén az lopott — nincsen kiadás.

A kerékpártolvajlások mindig jobban elszaporodnak és egyre többen vannak a kárt szenvedett kisemberek között olyanok, akik képtelenek új gépet beszerezni és kerékpárhiány miatt vagy állásukat veszítik vagy olyan közlekedési költség szakad rájuk, amit kereseti viszonyaik között nem tudnak elviselni.

Ez a helyzet olyan rendészeti kérdés, amellyel a hatóságnak behatóan kell foglalkoznia. Rendszeres razziazásokkal, az alkatrészeket árusítók ellenőrzésével kell megfékezni a kerékpártolvajok szervezett társaságát, mert ezek sok száz munkás kenyerét veszélyeztetik.

Hat ember

aki életben maradt a Calea Victoriei

(Bukarest). Az első egy tekintélyes nénike, lehet vagy másfél métermázsa.

Déli két óra. A Calea Victoriei egyik kereszteződésén megtorpan az autósor. Villamoskocsi közeledik vágatva a megállóhoz.

Az utolsó pillanatban — a villamos szerencsére már fékez — a néni lehömpölyög a gyalogjáróról a pályatestre, éppen oda, ahol a villamos meg akar állni. A vezető vészesen csönget és teljes erejével fékez, a megállóhelyen álldogálók pedig különféle hangnembben okos, de nem tapintatos tanácsokat és intelmeket kiáltanak a nénike felé. A nénimég haboz, de mielőtt a villamoskocsi valóban rácsaphatna, leönti magát a pályatestről, be, két autó közé. Az autósor épp most indulna, a nénike mögött indító soffőrnek mégis sikerül valahogy fékeznie. A soffőr kiabál, az utána következő teherautó egy hajszál híján belefut, hátrább egy motoros előzni szeretne. A nénike — vannak még csodák — mégis épen bukkan ki az autók közül és odaomlik az ellenkező irány felé rohanó autók elé. A fékek nyikorognak, az autósor megriad nyáj módjára szerteszét szalad és a felfordulás kellős közepén mérhetetlen méltatlankodással rázza ernyőjét a természetes nénike. Ő a gyótes: sértetlenül jön a át a tulsó oldalra.

A másik, pápaszemes fiatalember, aki a Continental előtt lelép a gyalogjáróról és utnak indul keresztben az uttesten. Olvas. Sportlapot. A rap szikrázza süt, a betük aprók, jól a szeme elé emeli hát az újságját. Igaza van, legálább látja, milyen veszedelmek száguldanak felé. Észveszejtő túlkölés, amiből kiharsan egy állami autó soffőrjének nem éppen válogatott zokszava. A fiatalember tovább olvas, még csak rá sem néz az összegabojodó autókra és kényelmesen eltűnik a tulsé oldalon. Amikor a sarkon befordul, megcsóválja a fejét. Nincs megalégedve a második féldő eredményével.

Vidéki ur következik, aki még mindig falusi kislány Bukarestben, holott itt iktat már vagy huszonötéztendeje valami hivatalban. Éppen a kocsiut közepén tart, amikor ráfeledkezik a szeme egy távoli sörreklámra. Két teherautó és három személyautó herug ettől a tekintettől, de a szakállás ártatlanság épen és sértetlenül kapaszkodik a fel gyalogjáróra.

Aztán egy ifju pár. Hiszen mindnyájan voltunk husz-
évesek, de legforróbb és legmegfelejtkezőbb
pillantásainkat nem a Calea Victoriei uttes-
tének közepén, szombaton délben váltottuk,
akkor, amikor a közlekedést szabályzó rendőr
éppen szabadot jelez. Nem a szerelmeseknek,
hanem az autóknak. Két autó sárhányója egy-
mást karcolja, amikor az ifju pár gyöngébbik
fele — a fiu — igent rebeg, szája mozgásáról látni. Vajjon
mire gondolt? Arra, amire a soffőrök?

Alig tűnnek el a színről, amikor megjelenik a tündér. A
legdivatosabb tündér, egyenesen valamelyik francia divat-
lapból lépett ki a kocsiútra. Éppen huszonegy autó és négy
motorkerékpár jelentkezik a színen, amikor a
tündér az uttest közepetáján felemeli kis tás-
káját és tükrében elkezd nézegetni a frizu-
ráját. Türelmes odaadással rendezgeti a tin-
cseit, javitgatja bitor ajakát és elmerül önön-
szeme szépségének látványában. Dudahang-
verseny fékszólókkal, a tündér csábosan mo-
solyog a tükörbe. Egy öntözőautó vágtat felé,
a sarkon még mindig dől a zamat egy-két kocsivezető szá-
jából, a villamosok veszekedetten csöngetnek, rendőrkarok
hadonásznak, most belevágtat a kavarodásba néhány autóbuzs
szörnyeteg — de a szertartásnak immár vége: a tündér
gondosan becsukja kis táskáját és bájos mosolygással surran
egy villamoskocsi elé. És a kocsi nem gázolta el!

Kilenc perc telt el, amióta itt állunk. És kilenc perc
alatt hat embert láttunk, aki nem tehet arról, hogy életben
maradt.

Egy vak ujságárus

esete a segédrikkancsával

(Temesvár). Két vak ember és egy kisfiu jön a gyermek-
birsóág elé. Az egyik vaknak kézben fogott sapkáján fehérlik
valami jelféle, ami mutatja, hogy ez vak ujságárus, a másik
a kisfiu apja. A kisfiu a vádlott, a feljelentő a
vak ujságárus, a másik vak, az apa: tanu. A
fiu tizenégyesztendős, kis, tiszta fiu, rövid
nadrágban, vékony a lába és nagy, értelmes
szemmel áll az emelvény előtt, amiközben a
vak ujságárus rekedtes hangon és indulatosan
vádolja, hogy *elsikkasztotta a pénzét*. A fiu
ugyanis az ujságárus alkalmazásában állott,
segédrikkancs volt és a vak állítása szerint
ebben a minőségben *százharminchat leiel megkárosította*.

— Egyik este a kezembe nyomta az ujságokat, azt

mondotta, mlygyárt jön és azóta nem láttam, elvitte a pénzemet — mondja a vak ember.

A fiu elismeri, hogy ez igaz, elvitte a százharminchat leit, ezt azonban azért tette, mert gazdája, a vak ember

nem adott neki fizetést, holott havi háromszáz lei fizetésben állapodtak meg.

— Kérem, *ez szeret nem jól számolni*, más fiuk is panaszkodtak rá, hogy velük is így csinált — mondja az apa a fia védelmében.

Ezen összevesz a két a vak ember, miközben a fiu sápadtan huzódik meg a birói emelvény tövében.

— A külvárosban lakunk, nagyon messze... — mondja a fiu és amikor megmondja hol, csak az tudja, aki ezen a nagy nyomortanyán járt, aki látta ezeknek a bódéknak, oduknak a belsejét, hogy milyen hősies önfeláldozás, sőt valóságos rejtély, hogy a fiu mégis milyen tiszta, rendes.

— Mindennap jött az apja és kiszedte a fiu fizetését előre, azért nem jutott neki — mondja a vak és ezen megint összevesz a két öreg.

Százharminchat leien, a fiun, aki tizennégy éves és akinek el kell tartania a családot, mert „anya fekszik, apa pedig nem tud dolgozni“ és jelenleg is kifutó egy Lloyd-sori üzletben, ahol heti százötven lei fizetést kap és „néha borra-ralót, de ritkán.“ A gazdája meg van elégedve a fiuval, mert ez a kis tiszta fiu rendesen megdolgozik a heti százötven leiért és csak a vak újságárus vádolja s nevezi sik- kasztónak és követeli rajta a százharminchat leit, ami miatt a gyermekbiróság elé állították. De a bíróság *felmenti* a fiut és a vak dohogva elmegy, Tibor is elvezeti vak apját, óvatosan fogja, a nagy hajlott, beteg embert, aki alig von- szolja magát.

Az életnek, a nyomoruságnak micsoda sötét örvénye kavarog néha az ilyen kis fiuk körül. Miközben más tizen- négyéves fiuk iskolába járnak, tiszta ruhában, footballoznak, kerékpároznak és nem a nyomortanyák viskóiban laknak.

— Minden cikkért írója felel. — Az „Erdélyi Élet hasábjain helyet talál minden közérdekű ese- mény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Nyári öltönyök és kabátok.** **Trench-coat.** Nem gyári áru! Minden drb. saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel. Merkur bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

Hans Heinz Ewers és a zsidók

(Arad) Van Werner Sombartnak egy „*Judentaufen*“ című könyve, amely a zsidókérdésről szóló különböző nyilatkozatoknak a gyűjteménye. Ebben a könyvben szerepel Hans Heinz Ewers nyilatkozata is. Nagyon tanulságos olvasmány. Ewers, a horogkeresztes főíró — akkor, amikor még nem volt konjunkturája a zsidóüldözésnek, — így irt:

„Az egyetlen faj, amelyet a magaméval egyenlőrangúnak *kell* elismernem: a zsidó. Mert az ösztönös vágy, hogy önmagából merítsen, mind a két fajban rejtőzik, úgy a germánban, mint a zsidóban: annál erősebb ez a vágy, minél nagyobb a kulturájuk. Egyáltalában nem véletlen hogy a szellemileg magasan álló németek zsidó nőket vesznek el, míg megfordítva, a kulturában fejlettebb zsidók a szőke germán nőkhöz vonzódnak. A nőknél is éppen így van. Ez a fejlődés önmagától megy és minthogy a természet akarja, biztosan kívánatos. Ha így van, egyengessük utját, ne pedig — amint gyakran történik — követ dobjunk rá és furkós bottal intézzük el. Mert a hajlam egymáshoz nem elég, ha a házasság nem követi. Még sok akadályt kell az utból elhárítani mindkét oldalról. Hány igazi nagy szerelem törik meg a szülők elfogultságán. Az ortodox zsidó iszonyodik, ha a fia keresztény nőt vesz el — itt Ewers ur egy zsidó szót használ (ami nagy szakavatottságra vall) — és a német papa is éppen olyan kevésse van meghatva, ha valami Kohnt vagy Lewit kell vejéül tekinteni.

Tegyük könnyűvé a zsidóknak a névváltoztatást. Szakítsanak le minden kis korlátot, ezeknek már úgy sincs jelentőségük és csak keserüséget okoznak. *Engedjék meg, hogy a zsidó katonatisztek, állami tisztviselők legyenek, diplomáciai pályára léphessenek*, legyenek a szó igaz értelmében teljesjogu polgárok. Minél előbb megtörténik, annál hamarabb érzi magát németnek. Egyet azonban mindkét oldalon meg kell tenni. A papság mindenütt papság és a leg-sulyosabb genyedése kulturánknak. Belsejében minden kulturember készen van a vallásal, de a népnek még kell. Éppen ezért, azt hiszem, kötelessége minden tisztességes embernek, hogy kilépjen egyházából, legyen akár zsidó, akár keresztény. Az egyház a legnagyobb ellensége minden modern kulturának és mégis sokmillió ember gyávaságból adójával támogatja ezt az ellenséget. Aki egyházát elhagyja, a kulturát szolgálja és az emberiséget.“

Ezt — 1912-ben írta Ewers. Lehet: abban bizik, hogy erre már senki sem emlékszik. Vagy még inkább abban, hogy a nácik a könyveket úgy sem olvassák, csak égetik. A horogkeresztes mozgalomra mindenesetre jellemző, hogy ilyen vezérei vannak. Látnokuk, Hanussen, zsidó volt, irodalmi vezérük, Ewers, egykori filozemita...

Hölgyeim és uraim,

— heti hirenket közöljük

Lapunk legutóbbi számában felhívtuk a közönség figyelmét arra, hogy a lehetőségekhez képest pártolja a hazai ipart és támogassa a belföldi fürdőhelyeket. Felhívásunk érthető visszhangot keltett. Mindenütt megértéssel találkozott és mégis akadtak olyanok, akiknek ezzel kapcsolatos kifogásait tádomásul kellett vennünk. Cikkünkre beérkezett válaszokból ugyanis kitűnik, hogy a belföldi üdülőhelyek, szanatóriumok, fürdőtelepek még mindig halhatlanul drágák a külföldi árakhoz viszonyítva, különös tekintettel arra, hogy amíg külföldön igen mérsékelt árak mellett minden komfortot megkapnak a vendégek, a belföldi nyaralóhelyek primitívek és minden tekintetben nélkülözik a modern technika vívmányait. Lippafüredet, Stájerlakot, Alvácztát, Menyházát, Püspökfürdőt, Felixfürdőt, Gleichenberget említik ezek a levelek, mint olyanokat, amelyeket érdemes volna felkeresni és előnyben részesíteni, ha a szükséges kényelmet és egészségügyi felszereléseket biztosítani tudnák. Végeredményben tehát sajnálatos kell leszögeznünk, hogy amig ezen a téren gyökeres változások nem történnek, nem remélhetjük fürdőhelyeink fellendülését. Elvégre mindenkinek igaza van, aki a pénzéért kifogástalan ellenértéket kíván.

— *Más.* A náci-kormány kiűldözte Berlinből a pirosnadrágos, sujtásos cigányzenészeket is. Nem kell a rezgő nyárfa, — horogkeresztesek a stabil akasztófát kedvelik. Nem kell a hétcsillagból álló Gönczölszékér, Röhm kapitány a Horst Wessel-dalt muzsikáltatja barátainak! A vaj, a tojás és a gyümölcs után a cigányt is elhesegetik. Ami rendjén is van. Miért kapjon kegyelmet Kolompár vagy Lakatos Jani ott, ahol se művészet, se tudomány nem talált irgalomra, — ha nem horogkeresztes?! Vagyis: nem talált irgalomra, mert öntudatos, becsületes tudós, író, művészember, tehát igazi tudós és igazi művész csak szembenállhat a horogkereszttel!

— *Más.* Sulyos közlekedési balesetről értesültünk a napokban. Az egyik aradi klubházban K.-né és L.-né elhatározták, hogy ezentul W.-nével nem közlekednek.

— *Más.* Ritka természeti tüneményről számolhatunk be kedves olvasóinknak. Az elmúlt héten egyetlen gyűjtőnap sem volt Aradon. Itt említjük meg, hogy az utóbbi hetekben hihetetlen konjunktúra volt nadrággombokban.

— *Más.* Arra kérdésre, hogyan lehet Aradot megvédeni gáztámadásoktól, saját szakértőnknek csak egy felelete van: le kell szállítani a gáz árát!

Hölgyeim és uraim, heti hirenket befejeztük.

Speaker

Politika

Az Erdélyi Élet görbe tükrében

— Mit szól egy jámbor ember az adóvégrehajtóhoz?

Egyszer valaki bezörgetett késő éjjel a szentéletű rabi házába és bebocsáttatást kért. A háziak nem akarták beengedni, mert megállapították, hogy egy részeg parasztról van szó.

A rabi azonban ajtót nyitott és éjjeli szállást adott a parasztnak, a cseléd szemrehányására pedig így válaszolt:

— Ha a jó Isten türi ezen a világon, akkor biztosan szükség van rá és akkor én is eltűröm.

.....

— Miért olyan fontos, hogy Aradváros tanácsában párt-, illetve politikamentes hangulat uralkodjék?

Kohn elmegy a rabihoz és elpanaszolja, hogy az ő üzlete borzalmasan rosszul megy, míg a vele szemben levő Grüné tűrhetően megy, holott ő is olyan tüchtig és szorgalmas ember, mint amaz.

— Megmagyarázom neked. — felelte a rabi — hogy ez miért van. Az a Grün csak a saját üzletével törődik, erre koncentrálja minden figyelmét és ennek meg is van az eredménye. Te azonban állandóan az ő üzletére is figyelsz és két üzlethez bizony nincs elég tehetséged.

.....

— Hogy lehet az, hogy a svábok sem lelkesednek valamennyien Hitlerért?

A szobalány tizenötödikén felmondott elsejére, de elsején az asszonya elé áll és így szól:

— Ugy tudom, nagysága, hogy nem tetszett még új lányt fogadni. Ha tetszik, én szívesen visszamaradnék.

— Mi az, Mari — mondja a nagysága — hát nem megy férjhez a kéményseprőhöz?

Nem, kezitcsókolom. Kiábrándultam belőle, amikor megmosakodva láttam,

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében, — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizottaink vannak feljogosítva.

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Fiaeskám ! . . .

Claudet Madeleine büne

A mozzisakma nyári eseménye a Metro Goldwyn-filmgyárnak ez a példátlanul, ragyogóan sikerült alkotása, melyhez hasonlót — bár ez sokszor elhasznált frázis — hiába

keresnök filmemlékeink között. A „Claudet Madeleine büne“ című film kétségtelenül az utóbbi évek filmtermékei között a legjobbak sorában áll, amit nemcsak a közönség határozott meg ilyenformán,

hanem a hivatalos szakmai kritika is, mely tudvalevőleg csak a legritkább esetben használ elismerő, dicsérő jelzőket.

A sablónos operettek után jól esik egy ilyen komoly, mélységes életigazságokat érintő, magasan irodalmi értékű darabot végignézni, mely mélyen világít be a mai társadalmi élet problémáiba. Talán a még emlékezetes „Édesanyám“ című filmhez lehetne hasonlítani, annál is inkább, mert mind a kettő az anya hivatásának elfelejtethetlen és megrázó erejű képét tárja elénk.

— A fiatal orvossal szakítani akar menyasszonya, mert úgy találja, hogy igen sok gondot fordít egy előregedett és magával tehetetlen asszonyra, emiatt pedig nem értékeli eléggé az önfeláldozását, holott egész életének küzdelmei az eljövendő férje miatt történt. Erre a fiatal orvos egykori profeszora elmondja, hogy van valaki, aki még ennél is többet áldozott ezért a fiúért: az egész életét. És levetül előttük az anya élete, aki boldogságát, szerelmét, társadalmi életét, mindent feláldoz, csakhogy egyetlen fiának tanulságát lehetővé tegye.

Megrázóbb hatásműveket ritkán látunk filmen. De a hatást főként az új filmsillagnak, Helene Hayesnek lehet köszönni, aki nem játsza, hanem valósággal átéli az anya kálváriáját. A Metro-Goldwyn új sztárja ezzel a filmével meghódította már a közönséget, de a gyár is figyelemre méltó munkát végzett, mikor méltóképen akarta betetőzni jubileumi évének termékeit. A többi főszerepet a kiváló Lewis Stone, Neil Hamilton és Maria Prevost játsszák.

A szakmai kritika többek között a következőket írja a Claudet Madeleine bünéről:

„Miért is keltett olyan nagy érdeklődést ez a film és miért sorozzák az év legjobb termékei közé? Mert egyszerű és megindító. Mert mindenkinek van édesanyja, kinek jóságos, szent képét lelke mélyén hordja és kinek emlékét mély hódolattal őrzi. És ebben a filmben egy anyáról van szó. Egy

azon isteni lelkek közül, akik mindenüket feláldozzák: fiatalságukat, szerelmüket, tisztességüket, egyetlen gondért: gyermekükért!

Hogy egy film mindenki tetszését megnyerje, nem kell feltétlenül operett legyen. Olyan nagy filmek, mint az „Édes anyám“, melyhez hasonló, tökéletes művészi megnyilatkozás a *Claudet Madeleine büne* is, mindenkinek a legfelsőbbrendű lelki kielégülést nyújtja.

Kinyilatkozás ez a film mindenki számára, Helene Hanes, a nagyszerű főszereplő, ez a csodálatos művésznő nem játsza, hanem valósággal átéli szerepét.

Gondtalan fiatalság, érettség, majd öregkor váltják fel egymást. Mindegyik kornak megtalálja kifejezési lehetőségeit, meglepő természetességgel, egyszerűséggel és mégis mélyen megható módon. Mindenkit felülmúl ez a csodás művésznő. Még Greta Garbo és Marlene Dietrich híres szerepei sem fogják elfelejtetni a különleges képességekkel megáldott művésznőt. Játéka Nazimovára és Asta Nielsenre emlékeztet, vagy Rachele és Rejane színházi tehetségekre.

Ezt a kritikát a szakmaisajtó közölte, de ilyenformán irt erről a ragyogó alkotásról a napisajtó is és így nyilatkozik a képről mindenki, akinek alkalma volt látni külföldön. Közelen hozzánk is elkerül és valószínűleg itt lesz erdélyi bemutatója is.

Az égi hadsereg

Az olasz repülőflotta bravurjait mutatja be hangosfilmen az „Armata azzura“

Ez az ujdonság már csak azért is érdekel bennünket különösebben, mert évek hosszú sora óta az első olasz hangosfilm, mely nálunk bemutatásra kerül. A sokszáлу szoros kapcsolat dacára is az olasz filmek eddig valahogyan elkerültek bennünket. Pedig ez a film azt mutatja, hogy az olasz filmgyártás teljesen egyenrangú a többi nagy nemzetek filmgyártásával. Amint ez az olasz technika fejlettsége és az olaszok páratlan színészi képessége mellett másképen nem is volt elképzelhető.

A főszereplő a repülőgép. Amint rajokban száll, száguld hegyek, vizek, városok fölött, alul a ködbevesző milánói dóm, azután csucok és sikságok, lenn az olasz föld változatos szépsége, fenn pedig a repülőgépek százai zognak, kattognak. Felvonul az olasz légi flotta, pilótáival, repülőtereivel, teljes apparatusával abban a légi manóverben, amely a film egyik nagy részét alkotja. Azután még egy izgalmas sztratoszféra repülés, fel a végtelen magasságokig, katasztrófával, ejtőernyős zuhanással a hegycsucok között. Csak természetes, hogy a film meséjét is a légi flotta tisztjeinek életéből vette.

Repülőtiszték játszák a szerepeket és az előszemélyek

mellett a repülőgépek maguk. Két jóbarátról szól a történet és egyiknek nővéréről, ki a másiknak menyasszonya. A vőlegény azonban hűtlen lesz, aminek következtében harag lép a baráti szeretet helyébe, Mindketten katonák azonban és így a parancsnak engedelmeskedniök kell. A felsőbb parancs pedig úgy akarja, hogy a vőlegény próbálja ki régi barátjának találmányát, a sztratoszféra repülőgépet. A próbarepülés eleinte pompásan sikerül. A gép felemeikedik mintegy tizezer méter magasságig. Ekkor azonban zuhanni kezd. A gyakorlott pilóta tudja, hogy csak egy módon menekülhet meg a biztos pusztulástól, ha a még mindig több-ezerméternyi magasságból kiugrik a gépből és ejtőernyőjére bizza sorsát. Meg is érkezik élve az Alpesek hőborította csucsai közé. Ott tombol a vihar és így a mentőexpedíció csak halálmegvető bátorsága következtében érkezhethet meg kellő időre. Ez volna a rendkívül érdekes cselekmény bevezető része.

Pompás keretül szolgál az izgalmas mese az olasz katonai repülőök nagyszerű képességeinek bemutatására. Csapatosan, tömegesen repülnek, zúgnak előttünk a gépek, valósággal elsötítve az eget. Bámulva látjuk borsódzó háttal a pilóták hallatlan ügyességét és vakmerőségét. Előttünk emelkedik a még el nem ért magasságba az új találmány, hogy azután félelmetesen zuhanjon a mélységbe. Mindezek olyan fenségesek, hogy különbeket alig láttak nálunk.

Az új olasz filmgyártás reprezentáns filmjének készült az *Armata Azzura*, G. Righelli rendezésében. Az olasz színpad prominensei közül a szép Leda Gloria, a finom Germana Paolieri, valamint a kitűnő Ennico Cerlesi, Alfredo Moretti és Guido Celano játszák a film szerepeit, a repülés szakértőjeként pedig Emillio Liberati órnagy végzett hatalmas munkát. A hatásos kísérőzenét Felice Montagnini komponálta.

Mindent egybevetve, igazi nyereség mozilátogató közönségünk számára, hogy az *Armata azzura*-ban végre megismer egy modern olasz filmet.

?		?
	Muss man sich gleich scheiden lassen?	
?		?

Vidéki urinőknek

legkényelmesebb, ha ruhájukat

IFJ. KREBS

festő és vegytisztítóhoz viszik, közel a villamoshoz és a vidéki autóstállomással szemben van.

Arad, volt Boros Béni-tér 51. Fiók : v. Deák Ferenc-ucca.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben.

ARAD, Színházépület.

— A „REGGEL” —

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

ha valaki előfizetni akar,

ha valakinek címváltozása van,

ha nem kapja a lapot,

ha a kézbesítő körül panasza van:

forduljon rögtön a „Reggel” kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicoara 1.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

Divatruház / Arad, Strada Brătianu (Weitzer-János-ucca) 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. oo oo oo

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

Vojtek gyógyszer-tár

A j á n d é k o t

előnyös és olcsó árakon vásárolhat

CSÁKY

órás ékszerésznél

ARAD, Lutheránus templommal szemben. Óra, ékszerjavítás, ékszerzés elsőrangu kivitelben. oo oo oo

Tavaszi angol és francia divatlapok megérkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága, volt Deák F.-u. 15.

Kiadja az „Erdélyi Élet” Lapkiadó Vállalat.

Tip. Lovrov, Arad